

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articuli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci

Telefon pentru oraș
comitat. Nr. 266.

Adunarea generală a învățătorilor din Arad.

Duminecă și luni s'a ținut a XXI adunare generală a Reuniunii învățătorilor din protopopiatele aradane I—VII. Aceasta adunare s'a remarcat prin importanța ei. Învățători însuflețiți de misiunea lor s'au adunat să-și dea seamă despre munca lor de un an de zile. Prea sfinția sa dl episcop Ioan I. Papp a ținut să dea onoarea învățătorilor săi, prin înalta-i prezență la ședința de deschidere. Alături P. S. Sale, Prea cuviosii arhimandrit Augustin Hamsea și directorul seminarial Roman Ciorogariu, cu întreg corpul profesoral dela institutul ped. teol. din Arad; asesorul referent școlar dr. Gheorghe Ciuhandu în calitate de comisar consistorial; delegația Reuniunii surori din Timișoara; protopopii Vasilie Beleş și Procopiu Givulescu și un ales public dintre intelectualii din Arad. Sala festivă seminarială și galeria erau tixite.

Învățătorii noștri pot fi mândri de onoarea ce li-s'a făcut. Au și meritat-o pentru că s'au prezentat ca un corp disciplinar și conștiu de chemarea sa, ca muncitorii nu ca poseari. S'a observat o nobilă străduință de a aduce în discuțiune ideile conducătoare ale pedagogiei prin ce reuniunea devine o instituțiune de perfecționare a învățătorului.

Aceasta este calea înaintării, căci munca să onorează în sus și jos deopotrivă.

Ne bucurăm de acest spirit de muncă a învățătorimeii pentru că în el vedem progresul școlii române de care este pendentă înaintarea culturală a poporului românesc.

Munca este lacomă, ia descopere nouă comori și din cât mai multe comori sufletești a descoperit, din atâta îi vine dorul a avea și mai multe. Ca lăcomia aceasta să nu degenereze în rapacitate să râvnească la mai mult decât ajung puțințele, e nevoie de orientări mai înalte și multilaterale. Pentru aceasta ne-a înveselit prezența Prea sfinției sale cu statul său major în mijlocul învățătorilor, ce nu înseamnă numai pozarea adunării generale, ci îndemn real

la muncă. Punctele de înaintare cuprinse în măeștra conferință a corpului profesoral dela institutul pedagogic, ținută de cătră dl dr. Petru Pipoș, asupra pedagogiei lui Dr. Rein; tractarea telegrafiei fără sârmă de profesorul Vasilie Micula, au înălțat auditorul în regiunile înalte ale științei dominante. Incadrarea lor în programul de muncă a învățătorilor a fost o norocoasă armonizare a școlii mame, institutul pedagogic, cu fca ei, școala poporală.

Oamenii goi cari nu știu să lucreze devin personali, să ceartă pe reglementări inutile și ajung la stări anarhice, oamenii cari au în sufletul lor un fond cultural capabil de muncă știu ce să lucreze, munca îi face impersonali să regulează de sine în procesul ei de dezvoltare și-și are regulatorul său, adevărul, cel mai bun regulament.

Noi n'avem buget din care să finanțăm călătorii de studii, să ne aranjăm cursuri de specialitate, nici măcar să ne procurăm cele mai moderne mijloace de învățământ, cum li să dă altora așa zicând de gata progresul numai să se îndure a-l primi. Din contră noi să semănăm pământul înțelenit și prin munca noastră așa zicând antididactă să cunoaștem progresul științei pedagogice și să-l absorbim.

Școala mamă, institutul pedagogic, stă mai aproape de acele progrese, cum au dovedit-o și profesorii conferențieri de aceea fca ei, școala poporală să se apropie tot mai mult de ea, ca să-și ia noi puncte de orientare în munca sa experimentală. Ne vom ridică prin noi înșine. Așa ne vom formă școala după talia noastră, pe care se va potrivi mai bine și va fi mai strânsă de noi de sufletul nostru românesc.

În clipele de elevație ce ne-a procurat aceasta adunare generală privim cu încredere în viitorul școlii române.

Serbările culturale ale învățătorilor noștri.

(Raport special)

Ziua I.

La 8 ore dimineața s'au prezentat în număr mare învățătorii noștri în catedrală unde s'a celebrat o liturgie solemnă de cătră P. C. S. protosincelul di-

rector seminarial Roman R. Ciorogariu asistat de preoții Gavril Bodea, Traian Vătan și protodiaconul dr. Iustin I. Suci. După chemarea Duhului sfânt publicul asistent la serviciul divin în solemnitate impunătoare s'a înșiruit spre seminar unde și-a ținut Reuniunea ședințele de ăst an.

Sala festivă a seminarului destul de spațioasă a fost tixită de publicul nostru inteligent, din provincie învățatori, preoți, doamne domnișoare, au fost bine reprezentați și intelectuali locali arătând prin prezențele lor număroase un deosebit interes față de obositoarele nizuimile culturale ale învățătorilor noștri.

Se ridică în mijlocul unei liniști sărbătorești d. *Iosif Moldovan* președintele reuniunii și propune esmiterea unei depentațiuni, care să invite la ședințe pe P. S. S. părintele Episcop *Ioan I. Papp* patronul reuniunii.

Deputațiunea e compusă din domnii Nicolae Mihulin prof. Petru Vancu și Nicolae Vidu învățatori.

P. S. Sa părintele Episcop din îndemnul unui deosebit interes de paternitate, cu plăcere dă ascultare dorinței celor mai mici ai săi, subalterni modești, dar zeloși și fructiferi muncitori în ogorul păstorit cu remarcabilă destoinicie de P. S. Sa.

Ca și cu alte ocazii culturale — când datorințele P. S. Sale supreme nu-l rețin — se grăbește să binecuvinte în persoană întrunirea gregarilor culturii poporului nostru și să ridice nimbul sărbătorec cu radiarea dragostei sale arhieresti.

Intrând în sală cu o suită număroasă compusă din corpul profesoral seminarial în frunte cu P. C. Sa. protosincelul Roman Ciorogariu și câțiva intelectuali aradani; este primit cu aclamări entuziaste și sincere din partea învățătorilor și a publicului asistent.

Ședința I-a.

La masa prezidială iau loc alături de P. S. Sa P. C. Sa *Roman R. Ciorogariu* președintele Reuniunii învățătorilor „*Iosif Moldovan* delegații „Reuniunii învățătorilor“ din comitatul Timișului *Iulian Lucuța* și *Andron*.

Prezidentul Reuniunii *I. Moldovan* deschide adunarea prin următorul discurs prezidial: discursul d-lui *Moldovan* e răsplătit cu aplauze însuflețite, il vom da în nr-1 viitor.

Discursul P. S. Sale părintelui Episcop Ioan I. Papp.

P. S. Sa părintele Episcop binecuvântă adunarea prin următoarea cuvântare, indicând cu îngrijorare părintească rostul mântuitor al școalelor noastre confesionale:

Onorată a adunare generală!
Domnilor învățatori!
Iubiți fii sufletești!

Intrunirea domniilor voastre aici la sediul episcopiei noastre și între păreții acestui focalar de cultură superioară, între păreții acestui institut a diecezei noastre, unde cu toții neam pus baza poziției, ce ocupăm în viața publică, ne-a dat pentru a doua oară posibilitatea de a participa la ședința adunării generale a reuniunii d-voastre, d-lor învățatori dela școalele populare confesionale din dreapta Murășului.

De aceea, urmând și specialele invitații, am folosit cu plăcere prilejul dat și am venit la această ședință nu numai cu duhul, precum am participat la ședințele on. adunări ale acestei reuniuni, ținute în alte puncte de pe harta ei teritorială, ci am venit să participăm cu întreaga noastră ființă și o facem aceasta nu numai pentruca să dăm on. reuniunii și activității ei culturale atențiunea cuvenită, dar am venit

deosebit și pertru aceea, ca prezența noastră să fie dovadă vie despre consentimentul nostru cu scopurile statutari culturale ale on. reuniuni pe de o parte; iar de alta pentru ca prezența și participarea noastră să servească tuturor membrilor de stimulent și îndemn întru împlinirea conștientoasă a datorințelor la cari s'au angajat spre realizarea scopului nobil și salutar determinat în statutele on. reuniuni.

Am putea atinge cu această ocazie multe momente din trecutul on. reuniuni, am putea atinge și fața și dosul rezultatelor activității ei, dar acum când cu toții vedem și simțim greutățile, prin cari trece învățământul nostru confesional, acum când cu toții suntem chemați a suporta fără murmur zăduful zilei, nu ținem de oportun a suleva trecutul, ca nu cumva să atingem și vreo coardă referitoare la momentele, cari au provocat susceptibilități în sus și în jos de-o potrivă.

Nu atingem trecutul de o parte pentru aceea, pentrucă suntem de credință, că în activitatea ei on. reuniune a fost condusă de cele mai curate intențiuni chiar și atunci când nu a nimerit modul și forma expunerii vederilor și dorințelor sale, de altă parte nu sulevăm momentele de divergență nici de aceea pentrucă interesele binepricepute ale neamului și ale bisericii — ai cărei fi suntem cu toții — ne impun imperios, să cercăm pe toate liniile numai punctele de înțelegere și prin lucrare armonică, să prevenim susceptibilitățile ori de ce natură ar fi fost și ar fi acelea.

Și acest scop se poate ajunge cu înlesnire, dacă on. reuniune dându-și tot mai bine seamă de poziția și raportul în care stă ea și membrii ei cu biserica și cu superioritatea bisericească își va mai da samă și de adevărul, că precum individul singuratic, tot astfel și oricare societate, numai până atunci și numai atâta respect și sprijin poate aștepta delu altii pentru sine și ai săi, de câtă atențiune și considerare se face vrednică prin împlinirea datorințelor încopciate cu chemarea și poziția ce ocupă în viața publică și cu cât respect se poartă față de sine, de organizația proprie și de autoritatea chemată a exercita controlul și disciplina spre asigurarea bunului mers al afacerilor ei comune.

Mulțumind on. adunării că ne-a dat ocaziune a ne expune aceste vederi, înțonăm că ele culminează în dorința și trebuința: ca on. reuniune să rămână strict între marginile statutelor și în activitatea ei, să aibă totdeauna în vedere interesele binepricepute ale bisericii noastre naționale și a școalei noastre confesionale.

Urmând astfel on. reuniune poate fi sigură de tot sprijinul și interesarea noastră binevoitoare și pentru ajungerea scopului urmărit implorăm și acum darul și binecuvântarea cerească asupra ei și asupra activității ei atât din despărțăminte, cât și din adunările ei generale cum este și cea de acum.

Căvântarea P. S. Sale colorată cu iubire părintească a stors aclamări furtunoase.

Răspunsul P. C. Sale părintelui protosincel Roman R. Ciorogariu

Părintele director seminarial Roman Ciorogariu între aplauzele auditorilor răspunde și P. C. Sa în termeni călduroși cuvântului prezidial.

Dânsul spune: cum înainte de aceasta cu 99 ani au sădit marii noștri înaintași aceasta viață a culturii naționale, preparandia din Arad. Aceasta școală este viață, din care a crescut pomul vieții noastre culturale, voi sunteți mlăditele — zice învățătorilor — cari sunteți puși la casa țării române să o umbriți cu binefacerile culturii. Corpul profesoral este grădinarul care a cultivat de pe vremuri aceasta viață a culturii neamului românesc. Dar nici este celce samână ceva, nici celce

udă, cum spune apostolul limbilor, ci celce face să crească. Imploră binecuvântarea acestui preaputernic să facă să crească și să se întărească aceasta viață ca în ia să-și aște împlinească idealurile acelora, cari au sădit aceasta viață.

Invățătorul Iulian Lucața din Sânt-Andraș salută cu următoarea cuvântare Reuniunea aradană în numele Reuniunii surori din părțile banatice de sub jurisdicția eparhiei Aradului pe care o reprezintă împreună cu colegul său inv. Andron din Sarafola:

Ilustr. Dle Epp!

Onorabilă Adunare!

Cu plăcere am luat angajamentul de a reprezenta Reun. Soră bănățeană în sânul On. D-Voastră Reuninuni.

Legătura dragostei, care leagă tăinuit pe aceste 2 surori vecine, fice ale aceleiași mame, nu poate să nu își deie expresia de câte ori i-se oferă prilej binevenit.

Și în sămnuul acestei dragoste Reun. soră bănățeană a aflat de bine am concrede mie și confratelui meu prezent, să împărtășim cald nutritile ei simțeminte, față de On. DV. Reun prin un salut cordial, asigurându-vă de nestrămutata ei dragoste.

Cunoaștem și noi greutatea funcționării școlai române, carea în definitiv pe noi înșine ne apasă, căci împrejurările întru cari viețuim noi, — grădinile culturii — întru cari ne este dat să muncim se pot asă-mănă cu labirintul grecesc.

Și de ne-ar fi dat azel fir de ată spre călăuzire ca oare când lui Thezeus, atunci recunoștința și cinstea Ariadnei, îi revine Reuniunii.

Și că tot mai mult se apropie Reun. de adevărata ei țântă, pentru carea și-a luat ființa se deprinde din însuși activitatea ei.

Un nou curent să pornește în viața Reun. DV. și încă sub raporturi admirabile.

Felicităm On. DV. R. pentru favorabila conlucrare a celor mai competenți bărbați de școală a Dlor prof. prep. Dr. P. Pipoș și Vas. Micula.

Felicităm On. DV. Reun. pentru marea distincțiune de carea se bucură azi, fiind cercetată de Inaltul DV. Patron, nouă tuturor prea iubit Părinte și Pr. Sfântit Arhipăstor, Dl Epp. Ioan I. Papp.

Permiteți Ilustre Domnule Epp. și On. Ad. să închei vestirea mea cu cuvintele antifonului: „veselește-te începătorul Turmei, împrejurul mesei Tale văzând fiii Tai purtând stălpări de fapte bune.“

Evenimentul ședinței a fost disertațiunea distinsului profesor a dlui Dr. Petru Pipoș, despre „Dr. W. Rein și activitatea sa pedagogică“ (cu ocazia jubileului din vara anului curent). Vreme de un ceas și jumătate d. Pipoș ne-a vorbit liber, fără să se repete, cu o elocvență admirabilă și cu o uimitoare claritate în expunerea celor mai abstracte și subtile principii de filosofie pedagogică. D-sa ne-a plimbat pas de pas pe urmele profesorului Rein, care este părintele pedagogiei moderne, prin vastul câmp al științei pedagogice, dându-ne o bogată orientare asupra tuturor chestiunilor cari trebuie să intereseze pe toți bărbații de școală din zilele noastre, dar mai ales pe toți cei chemați să veghieză asupra caracterului național al învățământului nostru primejdut.

Prezidentul I. Moldovan mulțumește în cuvinte bine simțite d-lui Pipoș, propunând să i-se exprime cea mai sinceră mulțumită protocolară.

Adânc mișcat răspunde d. Pipoș, declinand dela sine cu modestie meritele mari, ce i-se atribuie. Promite a pune la dispoziția comitetului conferința.

În decursul prelegerii d-lui Pipoș a sosit I. P. C. Sa d. arhimandrit Aug. Hamsea, a căruia apariție e salutată cu aclamări însuflețite din partea învățătorimei. După finirea prelegerii d. prezident Moldovan a salutată în termeni scurți pe d. arhimandrit, precum și reprezentanții presei, ca o soră a învățătorimii în munca luminării neamului.

I. P. C. Sa Arhimandritul Hamsea mulțumește în termeni călduroși pentru ovațiile aduse lui și face o scurtă reprivire istorică asupra frământărilor strămoșilor harnici, cari au depus multă osteneală până ce au ajuns să ridice în Arad focular de cultură românească, la care și P. C. Sa a muncit ca dascăl douăzeci de ani.

Le pune la inimă învățătorilor să educe mlădițele încredințate lor în duhul moralei, care este temelia bisericeii noastre. Discursul d-lui arhimandrit e primit cu ovații prelungite.

După aceasta prezidentul parentează următorii membri răposați ai reuniunii: Mihail Chicin, Nădlac; Sofroniu Micorou, Cherechiu; Nic. Cismaș, G.-Varșad; Pavel Stana, Șimand; Petru Mara, Zarand; Teodor Muntean, Covăsiș.

Conform programei urmează prezentarea rapoartelor și exmiterea diferitelor comisii. Fiind însă rapoartele tipărite și împărțite deja de mai nainte membrilor, se privesc ca cetite.

Se proclamă apoi de membri noi următorii:

1. Membri onorari.

Dr. Petru Pipoș și Grigorie Roșu, inv. penz. în Semeac.

2. Membrii fundatori:

Sava Raicu, directorul băncii „Victoria“ Dr. Sever Ispravnic, dr. Ioan Németh, dr. Romul Veliciu, advocați Arad dr. Lazar Ghebeles, advocat Pecica; dr. Emil Monția, advocat Șiria; dr. Iustin Marșieu, advocat Arad; dr. Cornel Iancu, advocat Arad; dr. Dumitru Popa, med. Arad; Traian Vășan, paroh Arad; Axente Secula, proprietar Șiria; Constantin Don, episcop Arad; Ghe-rasim Serb, referent episcop Arad.

3. Membri ordinari:

Nicolae Alexa, inv. Sămbăteni.

4. Membri ajutători:

Mih. Lucața, prot. Șiria; dr. Iacob Hotăran, ad. Șiria; dr. Aurel Popescu, advocat Șiria; dr. Aurel Popoviciu, med. Șiria; Atanasie Popoviciu, și Romul Bogoievici, oficianți la filiala „Victoria“ din Șiria; Gavril Bodea, preot Arad. Conform programei se exmit următoarele comisii:

1. Comisia organizătoare.

Avram Sădean, Traian Țabic, Petru Costin, Gh. Pleș, I. Mladin, L. Dublea, I. Dan.

2. Comisia cenzurătoare.

P. Russu, Constanța Muntean, P. Covaciu, P. Binchiciu și P. Roșu.

3. Comisia pentru bibliotecă și controlă.

Pavel Siartău, S. Albu, El. Roja, T. Mariș.

4. Comisia pentru înscrierea de membri noi.

I. Groșorean, I. Vancu, P. Colțau.

Telegrame și scrisori de felicitare.

La adresa prezidentului adunării au sosit următoarele telegrame:

Viena. — Invățătorilor români trimiț omagii, stimă și recunoștință.

dep. dr. St. Pop.

Mezötelegd. — Apostoli ai culturii poporului român răbdați și lucrați.

Prot. Muntean.

Orșova. — Cultivați iubirea nefățărîtă între voi, ca să asigurați prestigiul reuniunii și înflorirea școlii române. Vă salutăm cu multă sinceritate dorindu-vă progres.

Traian Hențu prez. reun. car.

Gieshübl. — Vă salut gregari ai culturii și vă urez strălucite succese pentru școala și neamul nostru.

Oncu.

Vaşcău. — Salutăm reuniunea soră, dorindu-vă succese splendide.

Sala președ.

Ghiroca. — Salutăm adunarea reuniunii fraților învățători și dorim succese strălucite în nizuințele sale culturale.

Pentru „Revista Preoților“,
preot Voniga.

Arad. Mult Stim. d-le Președinte! Regret foarte mult, că starea mea sanitară mă împiedică de a lua parte la adunarea generală a reuniunii noastre și la festivitățile aranjate cu prilejul ei. Cu sufletul sunt însă în mijlocul d-voastră.

Prețuiesc mai presus de toate munca binecuvântată, pe care o aduce învățătorul român sfintei cauze a neamului nostru.

Doresc din inimă cel mai strălucit succes adunării.

Vasile Goldiș,

m. fondator al Reuniunii.

După cetirea lor ședința se ridică la 1 și jum. ore.

Banchetul.

Dela ora 1 și jumătate au început să se strângă în sala restaurantului „Crucea albă“, participanții banchetului. La ora 2 erau sosiți toți congresiștii, când s'a început banchetul, într'o deosebită voie bună și cordialitate. Cele 15 toastări dovedesc însuflețirea de care toți conmesenii erau pătrunși.

Pe când comunicativitatea sufletească se făcea tot mai vie, d. președinte al adunării, *Iosif Moldovan* ridică primul toast, și în câteva cuvinte călduroase, salută pe colegi și închină paharul în sănătatea aceleia, dela care așteaptă ocrotire și dreptate, în sănătatea Majestății Sale, împăratul-rege Francisc Iosif.

Odată deschisă seria toastelor, urmează d. *Dimitrie Popovici*, care arată importanța solidarității dintre membrii învățământului, și cere unire totală.

Arată, cum lupta învățătorilor este ajutată și întregită de preoți și închină pentru P. S. S. d. episcop al Aradului Ioan I. Papp.

D. *Dimitrie Boar*. Spune, că învățătorii dau dovezi de orice jertfe și închină pentru reuniunea Timișoarei și reprezentantul ei d. Iulian Lucaș.

D. *Ștefan Roja*, arată meritele preoților și închină pentru arhimandritul Augustin Hamzea. *I. P. C. Sa arhimandritul Augustin Hamzea* spune că niciodată n'a văzut la adunările învățătorilor, progresul vădit de acum, bazat pe o mai luminoasă conștiință a datoriei lor. Crede că învățătorii se vor ridică la înălțimea misiunii lor și cu ajutorul lui Dumnezeu, vor putea desvoltă, în ce le compete, bunurile noastre naționale. Închină în sănătatea președintelui și a dascălilor.

D. *Iuliu Groșoreanu*, arată cât de grele sunt sarcinile ce li-se pun și cere orientarea desăvârșită a tuturor învățătorilor în linia activității lor. Închină în sănătatea aceluia, cari sprijinesc și ajută pe dascăli în această activitate.

D. *Iulian Lucaș*, spune că se fac tot mai strânse legăturile dintre dascăli și închină pentru președinte și reuniunea de față.

D. *Pavel Dârlea*, amintește de strădania celor bătrâni pentru a răspândi cultura. Închină pentru părintele Roman Ciorogariu și pentru corpul profesoral al seminarului.

D. *Petru Vancu*. Înzistă asupra importanței învățătorilor; arată că școala este ca fundamentul care se pune la o casă, dacă fundamentul e bun casa va fi bună. Învățătorii formând noile generațiuni, atârnă dela ei ca să scoată nu „fire de cucută cari să se rupă, ci fire de tort cari nu se rup cu una cu două“. Arată că și societatea e datoare prin bunele moravuri să urmeze începutul făcut de școală. Aci amintește rolul presei pentru curățirea acestor moravuri și pentru răspândirea înainte a culturii adevărate. Închină pentru buna presă și pentru ziarisții buni.

D. *Sever Bocu* ziarist, relatează asupra rolului învățătorului, și crede că „un popor nu trăește prin forța politicei, ci prin aceea a culturii“. Arată meritul învățătorilor din comitatul Aradului. Închină pentru spiritul de solidaritate a învățătorilor.

D. *Dimitrie Olariu* spune că treptat-treptat învățătorii au succese pe terenul activității lor. Închină pentru intelectualii români.

D. *Nicolae Boșcai* înzistă asupra bunului mers al învățătorilor, arătând îndrumări respective.

D. *Mihai Vidu*. Spune că rolul părinților trebuie să fie egal cu acel al dascălilor; arată înaltul rol al mamei asupra copiilor; închină pentru femeia română.

Păr. Ciorogariu. Spune că învățătorii adunați aci fac cinstea neamului. Numai prin hărnicie și luptă aprigă se ajunge la progres. În această adunare vede o nouă scântee a vieții noastre naționale. Ridică paharul în sănătatea fraților săi de luptă: învățătorii.

Au mai vorbit d. *Ioan Berescu* și *Al Vernescu* ziarisți.

Banchetul a luat sfârșit la ora 4 sub cea mai frumoasă impresie, lăsând tuturor, pentru mai mult timp o bună dispoziție sufletească.

Sedința II-a.

La orele 4 p. m. în sala seminarului a avut loc a doua ședință, în care s'au citit trei disertații și s'a rostit o prelegere liberă. Învățătorul din Nădab, d. *D. Boar* a citit despre „Disciplina școlară“, dovedind mult zel și sollicitudine pentru această mare problemă a învățământului. Se încinge o scurtă discuție asupra conferenței, participând dd. *Petru Vancu*, *I. Groșorean* și președintele *Moldovan*. D. *Vancu* a arătat însemnătatea educativă a tratamentului blând cu școlarii, d. *Groșorean* nepracticitatea așa ziselor judecătorii școlare, iar d. *Moldovan* frumoasele rezultate în ce privește buna disciplină și curățenia școlarii, realizate de practica americană numită „City“, practica organizației comunale a școlarii.

D. Profesor *Vasile Micula*, a ținut o prea interesantă și instructivă prelecție experimentală despre „Telegrafia fără sârmă“, cu ajutorul unui aparat în miniatură. Publicul aradan, care a mai ascultat odată pe d. *Micula*, a rămas și de data asta deplin mulțumit, iar pentru învățătorii prelecția a fost o adevărată relevație. D. *Micula* a fost călduros aplaudat.

Învățătorul în pensiuie, d. *Ion Vancu* a citit apoi teminica d-sale disertație despre „Activitatea extrășcolară a învățătorului“, indicând o mulțime de mijloace folositoare, cu cari învățătorul își poate completa activitatea, stânenită azi în școală de nenorocitul sistem al bilingvismului. A fost răsplătit cu prelungi aplauze.

Seria disertațiilor a încheiat-o d. *Ioan Caba*, învățător în Chișineu, cu interesantul d-sale subiect „Insemnătatea jocurilor de copii în raport cu educațiunea școlară”.

Publicul asistent a avut în această ședință ocazia să se convingă de seriozitatea preocupărilor cari stăpânesc azi pe învățători și s'a depărtat cu o iluzie mai bogat dela ședință.

Concertul.

Seara la orele opt și jumătate în marea sală dela hotelul „Crucea Albă” s'a dat concertul aranjat de tinerimea română în onoarea învățătorilor.

Festivalul s'a deschis cu sonata D-dur a lui Schubert, cântată la vioară de d. *A. Popescu*, un vechiu cunoscut al publicului, care ca în totdeauna ne-a dat o probă strălucită a talentului d-sale în mărirea arcușului.

Senzația zilei eră însă debutul domnișoarelor *Dora Lepa* și *Lia Pap*. Cea dintâiu în aria Rosinei din opera „Barbierul din Sevilla” nea dat un studiu foarte serios și o interpretare bună a rolului dificil ce și-a ales. Vocea d-neai de soprană-legeră s'a reliefat tot așa de frumos în „Fluerul fermecat” — ca Pamina — în muzica populară însă a fost fermecătoare.

Cu prestația din „Il Trovatore” și „Cavaleria Rusticană” dșoara *Lia Pap* ne lasă să întrevădem un viitor talent de seamă. Apariția d-sale a făcut o impresie bună asupra auditorului, care leagă multe nădejdi de talentul dumniasale.

Tenorul *I. Rădulescu* în Tosti a cucerit dintr'un singur avânt toată sala, iar când a revenit după romanța „Adio” publicul i-a făcut adevărate ovații. În cele câteva doine, afară de program, a eșit mai ales în evidență timbrul unduios al vocii d-sale de tenor liric și în primul rând de fidel interpret al școlii italiene. Stăpân nehotărnicit al vocii, cu școala de care dispune, nu ne știm să-i prezicem o carieră strălucită în lumea artei pentru care trăește cu o abnegațiune de admirat.

Domnișoara *Onora Luca* a fost foarte călduros salutată în sol-ul cântat la pian și-i revine o parte însemnată de recunoștință pentru succesul acestei serii.

După concert a urmat petrecerea cu joc, care a decurs într'o vie animație până în zorii zilei.

Ziua a II-a.

Ședința III-a

Pentru ziua de Luni n'a rămas decât punctul ultim al festivităților, ședința III-a. Lumea obosită de impresiile zilei premergătoare se adună cu greu și ședința a putut fi deschisă abia la orele 9, deși a fost anunțată pe orele 8. Îndată la începutul ședinței d. învățător *Ioan Belle* din Șielău și-a cetit succesa d-sale conferență despre „Liga de temperanță între școlari”. Conferențiarul a indicat în mod înțelept modalitatea înființării acestor fel de însoțiri și a smuls auditorului aplauze binemeritate. Adunarea generală hotărăște, ca pentru aprofundarea subiectului să fie atrasă atenția despărțămintelor, cari vor avea să raporteze celei mai apropiate adunări generale despre rezultatele ce au obținut.

Urmează rapoartele comisiunilor:

a) Raportul comisiunii însărcinate cu cenzurarea raportului general despre activitatea biroului și despărțămintelor, îl prezintă d. *Ioan Mladin* învățător în Sântana. Propune adoptarea raportului. Dintre hotărârile cuprinse în raport amintim colecta pentru monumentul fericitului Teodor Ceonța. Monumentul e

contemplat să se așeze în grădina seminarului diecezan. să fie lucrat în marmură de Carara și să valoreze 1450 coroane. Profesorului de pie memorie să i-se înalțe și un monument sepulcral. Monumentele se vor inaugura cu ocazia centenarului școlii centrale, în vara anului 1912. Raportul general cuprinde apoi și hotărârea privitoare la un memoriu, destinat consistorului în chestiunea lefurilor învățătoresți, conform legii școlară din 1907, în chestiunea unui stolar pentru prevenirea divergențelor dintre preoți și învățător și în sfârșit, în chestiunea diurnelor de conferințe și a taxelor restante.

b) Raportorul comisiei însărcinate cu cenzurarea actelor casei, d. *Petru Binchiciu*, învățător în Ilteu arată că Reuniunea dispune asupra unei averi, în bani gata, de cor. 58'90 depuneri la „Victoria” cor. 3182'14 taxe restante cor. 1355'00. abonamente restante 1101'51 fondul Teodor Ceonța cor. 1101'51. La olaltă cor. 8126'95.

c) Raportorul comisiei însărcinate cu înscrierea noilor membri, d. *Ioan Vancu*, din Arad, cetește o listă lungă de noi membri fondatori ordinari, și ajutători. Adunarea îi acclamă pe toți.

Părintele protosincol *Roman R. Ciorogariu* adresează învățătorilor apelul, să facă pe seama muzeului colecții de monede și alte obiecte rămase din anticitate, ce se pot afla prin partea locului.

La apelul nominal răspund 184 de membri ordinari. Absenți 47 inși.

A urmat demisia biroului. Președintele d. *Moldovan*, arată că deodată cu avântul crescând al Reuniunii sarcinile biroului au sporit într'o măsură care-i întrece forțele de muncă. Roagă adunarea să ia la cunoștință demisia actualului birou și să aleagă unul nou. Adunarea, firește, convingându-se, chiar în decursul serbărilor, că actualul birou e înzestrat cu forțe bune și suficiente, n'a primit demisia, ci cu multă însuflire acclamă biroul de ales și-l asigură de cea mai deplină încredere din partea membrilor.

În acest moment a intrat în sală d. *Teodor Mihali*, președintele clubului parlamentar naționalist. Dl *Moldovan* îl salută îi adresează în special câteva cuvinte de bună sosire, iar dl *Mihali* mulțamește pentru onoarea ce i-să face și declară că nu este aici ca și bărbat politic, ci ca și omul care se interesează de cultură, Conclude la dragostea reciprocă necesară la progresul cultural și încheie cu cuvintele: „să ne iubim unii pe alții ca într'un cuget să mărturisim”.

Adunarea a răspândit cu aplauze frenetice și cu ovații prelungi cuvintele calde și sincere ale dlui *Mihali*.

D. *Ioan Vancu*, mulțamește prezidiului și biroului central pentru zelul și abnegațiunea, cu care conduce afacerile interne ale reuniunii. (aplauze și strigăte „să trăiască!”)

Prezidentul adunării d. *Iosif Moldovan* după ce mulțamește în cuvinte frumoase reuniunii pentru încredere, apoi P. On. d. dr. *Gh. Ciuhandu*, ca reprezentat al consistorului din Arad, P. C. Sale dlui *R. Ciorogariu* pentru că a primit reuniunea să-și țină ședințele în seminar, corpului profesoral, delegațiilor reuniunilor surori, președintelui clubului național d-lui dr. *Teodor Mihali* și tuturor oaspeților, cari au azistat la ședințele reuniunii învățătorilor, — declară de încheisă adunarea generală a reuniunii. (Dlui *I. Moldovan* i-se fac ovații.)

Un moment însemnat.

În decursul ședinței de astăzi, luni, adunarea învățătorilor români a săvârșit un act foarte însemnat,

care nu poate să rămână neremarcată, deoarece el dovedește iubirea, stima și dragostea mai cu seamă recunoștința învățătorului român față de foștii lui profesori.

Adunarea în unanimitate a hotărât, că savantului pedagog român, mult regretatului profesor preparandial Teodor Ceonța să i-se ridice un monument în grădina seminariului, iar la cimiter o cruce, ambele din marmoră de Carara. Desvălirea monumentului și a crucii se va săvârși în anul viitor cu prilejul adunării general, care va avea loc în Arad, și a serbărilor centenare a seminariului ortodox român din Arad.

Astfel s'au petrecut serbările învățătorilor noștri. S'a dovedit și de dată aceasta că fie forțele cât de modeste râvna și tragerea de inimă tot produc lucruri frumoase și mai ales atunci când nizuințele curate ale inferiorilor sunt împărtășite de atențiunea binevoitoare a superiorilor și sunt sprijinite și potențate în avântul lor nobil.

Aviz!

Conform „obligamentului moral“ subscris în a. 1890/91 că la 10 ani după absolvarea cursurilor teologice vom conveni la Arad, dar din motive neprevăzute aceia convenire nu s'a putut ținea, rog pe frații colegi bihoreni să binevoiască a-mi comunica de urgență adresele lor, ca astfel la convenirea de 20 ani dela absolvare ce se va ține în Arad, la 29 sept. (12 oct.) a. c. se putem face un conspect exact despre activitatea fiecăruia, și la terminul defipt doresc ca toți să fie prezenți la aceia convenire.

Petigd, la 5/18 sept. 1911. u. p. Tenke.

Georgiu Cherecheșiu
paroh not. post. bihorene.

CRONICA.

On. învățătorimi se aduce la cunoștință că ediția a VII-a a Abcedarului ilustrat de I. Vuia a obținut aprobarea ministerială sub Nr. 15591/1911. E drept că ediția VIII-a încă n'a obținut aprobarea, deoarece mi-s'a impus unele mici schimbări, cărora satisfăcând sper că manualul de nou înaintat, încurând va obține aprobarea, cu atât mai vărtos că nu subversează nici un impediment.

Din Ediția VII mai sunt încă exemplare.

Caransebeș 20 sept. 1911.

Iuliu Vuia

Caz de moarte. Subsemnații cu inima plină de durere aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, prietenilor și cunoscuților, că scumpa noastră fiică, soră, nepoată și verișoară *Eugenia Mangra*, după 6 ani de suferințe într'o grea boală de stomac, în 6/19 sept. 1911 la ceasurile 11^{1/2} din noapte, în vârstă de 28 de ani, a adormit în Domnul, împărtășită fiind cu sfintele taine. Giriș la 7/20 septembrie 1911. Romul Mangra, preot gr. or. tată; Aurelia, soră; Vasiliu Mangra, vicar epp., Oradea-mare și George Mangra cu fem. Săldăbagiu, ca unchi; vād. Elisabeta P. Moga, preoteasă, Tornea; Antița Mangra cu soțul Gheorghiu Blaga, preot și fam. Homorg, ca mătușe și verișoare; Ioan Mangra, proprietar Săbolci; Nicolae Mangra, propr. cu fam. Săbolci; Dr. Dumitru Mangra adv. și soția Oradea-mare; Iosif Mangra și fam. Gruilung; Alecse Ardelean cu fam. Beiuș; Petru Ardelean, preot cu fam. Oșand; Gheorghe Ardelean proprietar cu fam.

Beiuș; Ioan Ardelean, comerc. și fam. Beiuș; Vād. Sofia Arzeniu Mangra cu fiica, Meziar, și număroase alte rudeni.

Poșta administrației.

Cărticelele de conduită (Avize școlare—Iskolai értesítő) în limba rom. și maghiară se capătă la Librăria diecezană din Arad și costă bucata 30 fileri.

Nr. 5303/1911.

Concurs.

Prin aceasta se publică concurs cu termen de **28 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“, pentru conferirea alor 2 eventual 3 stipendii din fundațiunea **Teodor Papp**.

Îndreptățiți la aceste stipendii sunt conform literelor fundamentale:

a) rudeniile fondatorului;

b) tineri români ortodocși din Giula;

c) în lipsa recurenților de sub a) și b), urmează îndreptățirea tinerilor ortodocși din întreaga dieceză a Aradului.

Concurenții au să-și înainteze cererile la adresa Consistorului român ort. din Arad, instruite cu următoarele documente originale ori în copii autenticate la vr'un notariat public regesc:

1. Extras din matricula botezașilor, provăzut cu clauzula parohului local, că respectivul și de prezent aparține bisericii române gr. or.

2. Rudeniile, cari reflectează la stipendiu au să prezinte și *informațiune familiară* în toată regula.

3. Atestat de paupertate dela diregătoria politică competentă, cu *date pozitive* despre starea materială a părinților concurentului precum și despre starea materială a concurentului însuși.

Atestatul de paupertate se recere și dela rudeniile fondatorului, dacă reflectează la stipendiu.

4. Testimoniu de pe anul școlar 1910/11, iar universitarii — despre toate cursurile ascultate, respective documentul despre progresul făcut.

5. Certificat medical despre starea sanitară a concurentului.

6. Dacă concurentul a întrerupt studiile are să dovedească prin act autentic: unde, în ce calitate a petrecut și ce purtare a avut?

7. Concurentul va avea să arate în petițiune specialitatea la care, și locul unde voiește să urmeze studiile, precum și aceea, dacă are ori nu, și alt stipendiu; dacă da, de unde și în ce sumă?

Petițiunile, cari nu vor întruni condițiunile de mai sus ale concursului ori ar intra după expirarea concursului nu se vor lua în socotință.

Fiecare concurent are să comunice locul și posta ultimă, unde să i-se trimită rezoluțiunea Consistorului.

Arad, la 30 august (12 sept.) 1911.

Consistorul ort. rom.
din Arad.

Nr. 10/1911 E. G. B.

Concurs

Se publică concurs pentru 2 (două) stipendii de 400 cor. anual din fundațiunea Elena Ghîba Birta pentru anul școlar 1911—1912 cu termenul de **15 zile** dela prima publicare în „Bis. și Școala.

Îndreptățiți la aceste stipendii sunt în prima linie rudenile testatoarei, iar recurenții neînrușiți, de religiune gr.-or. rom. din comitatele Arad, Bihor, Bichiș și Cenad numai atunci se primesc, când lipsesc competenții dintre rudenii.

Recurenții au să-și înainteze cererile lor la adresa Comitetului administrativ al fundațiunii Elena Ghiba Birta în Arad, provăzute cu timbru de 1 cor. și instruite cu următoarele documente originale, ori copii autentice:

1. Extras din matricula botezașilor, provăzut cu clauzula parohului local, că și de prezent aparține bisericeii gr.-or. române.

2. Rudeniile mai au să adnezeze și informațiune familiară, prin care pot să dovedească, că sunt înrușiți cu testatoarea.

3. Atestat de paupertate dela diregătoria competentă, cu date pozitive despre starea materială a părinților și a recurenților. Acest atestat să fie confirmat prin subscrierea parohului local.

4. Testimoniu școlastic, că au absolvat cel puțin școala elementară cu succes, iar aceia, cari au ascultat deja cursuri la vre-o școală medie sau academie respective universitate, să dovedească, că au câștigat astfel de testimoniu, încât pot trece în cursurile superioare.

5. Certificat medical despre starea sanitară.

6. Dacă recurentul a întrerupt studiile, are să dovedească prin act autentic, unde a fost, și ce purtare a avut.

7. Recurentul să arete specialitatea, la care, locul, unde are să urmeze studiile, precum și dacă are ori ba alt stipendiu. Pentru cazul, că recurentul ar fi înscris deja la vre-un institut de învățământ, aceasta să o dovedească prin certificat dela direcțiunea respectivului institut.

8. Fiecare stipendist este obligat, ca după terminarea studiilor să asigure comitetul administrativ, că îndată ce își va ajunge scopul dorit și îi va permite starea materială, va depune pentru totdeauna 50 coroane pentru augmentarea acestei fundațiuni.

9. Petițiunile lipsite de condițiunile de mai sus, ori sosite după terminul de concurs, nu se vor lua în socotință.

Arad, la 30 august (12 sept.) 1911.

Pentru comitetul administrativ al fundațiunii
Elena Ghiba Birta:

Joan J. Rapp
Episcop.

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. III **Totoreni-Bălăleni**, devenită vacantă prin trecerea la cele eterne a fostului paroh Ioan Fofiu, se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare în organul oficial, pe lângă următoarele emolumente:

1. Pământ arător de 9 cubule; 2. $\frac{1}{2}$ măsură cucuruz dela fiecare număr de casă; 3. Stolele uzuete; 4. întregirea dela stat.

Doritorii de a ocupa acest post au să-și înainteze recursul instruat, conform regulamentului în vigoare și adresat comitetului parohial, P. O. D. Adrian P. Deseanu protopresbiter în Vaskóh (Vașcău) și se vor prezenta în cutare duminică ori sârbătoare în sfta biserică din Totoreni pentru a-și arăta desteritatea în cant, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

Cu consenzul protoprezbiterului: *Adrian P. Deseanu.*

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc dela școala gr.-or. din **Giriș** se publică concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare, pe lângă următoarele emolumente:

1. 20 jughere pământ arător prețuit în 700 coroane.

2. cvartir liber cu 2 chilii, bucătărie și cămară, iar în curte grajd și coteș.

3. $2\frac{1}{2}$ stângini de lemne din cari se va încălzi și sala de învățământ.

4. stolele îndatinate și adegă: dela mort mic 1 cor. dela mort mare 2 cor., hora mortului 2 cor., dela cununie 1 cor. și dela sf. maslu 1 cor.

5. pentru întregirea salariului și cvinvenale se va recurge la stat

Recurenții au să producă atestat, că sunt născuți în religia gr. or. cum și familia lor — dacă sunt căsătorii, atestat, că sunt capabili a înființa și conduce cor vocal, pentru care vor fi remunerați din cassa bisericeii cu 100 (una sută) coroane, atestat de cvalificație cu calcul general eminent ori bun.

Alesul va fi obligat a conduce strana, a lua parte la toate funcțiunile atât în parohie cât și în filii, a ținea prelegere cu elevii de repetiție fără altă remunerație, a instrua elevii în cântările bisericești, iar în dumineci și sârbători, a-i conduce la s. biserică.

Dările publice le va solvi alesul.

Recursele adresate comitetului parohial din Giriș (Körösgyères) să le subștearnă oficiului protopopesc din Oradea-mare (Nagyvárad) iar recurenții să se prezinte la s. biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Din ședința comitetului parohial din Giriș ținută la 14/26 august 1911.

Romul Mangra
președinte.

Demetriu Marcuț
notar.

In conțelegere cu: *Toma Pacala* protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea postului învățătoresc din comuna **Petreasa** (Gyepüsolymos) se publică concurs cu termin de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele incopeiate cu această stațiune sunt următoarele:

1. In bani numărari încasați și plățiți de cassarul cultural anticipative în rate uni-ori treilunare eiectați pe credincioși după darea directă 550 cor.

2. Venitele cantonale 50 cor.

3. întregire dela stat în salar 400 cor.

4. Pentru conferințe inv. în caz de participare 20 coroane.

5. Pentru scripturistică și reevizite de scris 10 cor.

6. De curățirea și încălzirea salei de învățământ se va îngriji comuna bisericească.

Alesul va prevede și cantoratul în și afară de biserică, va ținea prelegere în școala de repetițiune și concrezut va catehiza fără vre-o remunerațiune specială

Recurenții i-și vor înaintă recursele la oficiul ppbital din Beiuș (Belényes) având a se prezenta în sf. biserică a credincioșilor alegători spre a-și recomanda prestațiunile în cant și tipic.

Dat în Petreasa din ședința comitetului parohial ținută la 22 august (4 septembrie) 1911.

Terențiu Popescu
președinte paroh.

Teodor Dan
notar.

In conțelegere cu adm. ppbital: *Dr. Victor Fildan.*

—□—

3—3

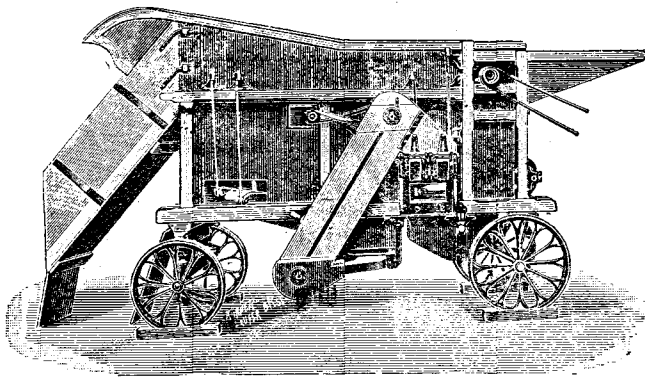
Cea mai mare firmă românească din Ungaria Frații Burza, Arad

Telefon interurban și
comitatens Nrul 406.

Boros Béni-tér Nr. 1.

Telefon interurban și
comitatens Nrul 406.

==== Neguțătorie de fer în gros și în detail. ====

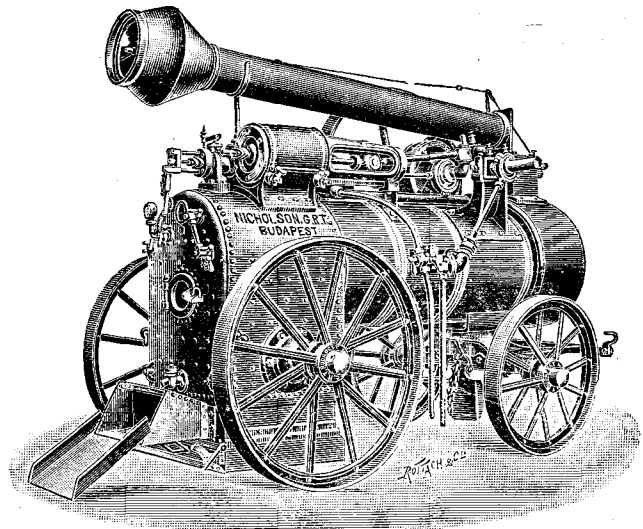
Recomandă magazinul lor bogat asortat de ferării și anume:

Garnituri întregi de mașini de trierat cu aburi, locomobile de drum (automobile). Motoare cu benzin și cu oleu brut. Aranjamente de mori. Prese de oleu hidraulice și de tot felul. Mașini de firezat lemne, aranjate pentru putere motorică.

Masini de secerat si de cosit iarbă, greble

Mașini de sămănat, neghitoare, ciururi. Pluguri, grăpi cu curelniște. Prese de vin și pisătoare. Stropitoare originale Vermorel. Articli de vierit și pentru economia podrumurilor. Articli de specialitate. Curele engleze pentru mașini. Oleu și unsoare pentru mașini de calitate primă etc. etc.

Secție de mașini economice și neguțorie de specialități separat în casa lui **Dr. Ispravnic** lângă neguțoria de fer.

Celor interesați, cari voiesc să-și procure unelte economice, motoare de benzin, mașini de călcat, sau voiesc a-și aranja o moară cu unelte trebuincioase, să ceară **Catalogul nostru ilustrat**, în care va putea afla toate cele de lipsă. — Pentru deslușirile de lipsă sau comande, la cerere mergem în persoană.

18-58

Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.